

Výroční zpráva Psychologického ústavu AV ČR za rok 2004

1. Vědecká činnost pracoviště a uplatnění jejích výsledků

a) **stručná charakteristika vědecké činnosti pracoviště;**

Pracovníci ústavu řešili v roce 2003 výzkumné úkoly vyplývající a) z výzkumného záměru ústavu (AV 0Z7025918), b) badatelského projektu K 9058117 -Identita, zdraví a zpracování informací v otevřené společnosti zařazeného do Programu rozvoje badatelského výzkumu v klíčových oblastech vědy č. 17: Současná česká společnost a otázky evropské integrace, c) 12 grantových projektů (GA ČR, GA AV ČR aj.)

A. Výzkum v oblasti psychologie osobnosti

Jedním z výsledků dlouhodobě koncipovaného **výzkumu struktury osobnosti** bylo vydání české verze NEO osobnostního inventáře určeného pro diagnostiku pěti obecných dimenzí osobnosti (Big Five). Součástí inventáře je příručka s pokyny pro používání metody a normy pro vyhodnocení odpovědí českých mužů a žen dvou věkových skupin. NEO osobnostní inventář má široké spektrum použití a existence jeho národních verzí usnadňuje komunikaci o výsledcích diagnostiky vlastností osobnosti na mezinárodní úrovni.

V oblasti studia **hodnot** jsme se zaměřili na demokratické postoje mladých lidí (16-29 let) z Běloruska, Bulharska, České republiky a Slovenska (N=1019). I když výsledky manifestují všeobecnou podporu demokracii, podrobnější analýzy ilustrují významné mezinárodní rozdíly a výraznou varianci mezi jednotlivými ideologickými, generačními a etnickými skupinami.

V dílčích mezinárodních srovnávacích výzkumech jsme se rovněž zabývali **sociální reprezentací důvěry** (17 – 21 let, Česká republika, Francie, Rusko, Slovensko, Skotsko). Mimo jiné se ukazuje, že specifickým fenoménem v postkomunistických zemích je – ve srovnání s údaji ze zemí s demokratickou tradicí – vyšší důvěra v masmédiá a větší provázanost obecné důvěry s vnímanou společenskou spravedlností/nespravedlností. V rámci výzkumu **spirituality** byly ověřovány nástroje jejího zkoumání. Z věcného hlediska výzkum ukázal, že se tradiční religiozní forma spirituality v podmínkách globalizace transformuje do různých nenáboženských podob. V empirických studiích zaměřených na spiritualitu současné české mládeže vystoupily do popředí zejména její ekologické a morální aspekty. V tomto kontextu je možno spiritualitu pojímat – stejně jako hodnoty a mravnost- jako důležitou komponentu struktury osobnosti.

Rovněž jsme provedli výzkum **rizikových a protektivních faktorů školního, sociálního a zdravotního vývoje mládeže** na reprezentativním národním souboru mladistvích z městských oblastí ve třech věkových kohortách (12, 14 a 16 let, N= 4980). První analýzy vypovídají o vysoké četnosti rizikového chování v populaci adolescentů (zneužívání návykových látek, antisociální chování, sexuální chování). Ukazuje se např., že na antisociální chování dětí má větší vliv kvalita sociálních a emočních vztahů mezi dětmi a rodiči než úplnost rodiny či její socio-ekonomický status.

K dílčím výsledkům náleží výzkum některých aspektů **sebepojetí** jako možné faktory, které se podílejí na individuální volbě strategií **zvládnání zátěžových situací**.

B. Výzkum v oblasti kognitivní psychologie

V letošním roce byl vydáním reprezentativní monografie završen dlouhodobý výzkum **mentálních reprezentací a mentálních modelů mysli**. Kniha mapuje dosaženou úroveň znalostí o této klíčové problematice kognitivní psychologie propojující celé lidské poznávání a rozvádí jejich přesahy do každodenního života.

V sérii experimentů zrakového **vnímání prostoru** jsme testovali novou metodu umožňující zkoumat vztah mezi jednotlivými, dosud samostatně studovanými deskriptory optického prostoru.

Výzkumem **fyziologických korelátů kognitivních procesů** jsme mimo jiné zjistili, že na základě charakteristických profilů a vzájemných rozdílů v kožním odporu v průběhu modifikovaného slovního asociačního experimentu je možné rozlišovat mezi některými **psychiatrickými diagnózami**.

Smyslem analýzy **historických témat a přístupů v dějinách experimentální psychologie** bylo ukázat jejich význam v soudobém vědeckém kontextu. Zvláštní pozornost byla věnována období formování vědecké psychologie a klíčové roli přístrojové techniky v procesu etablování psychologie jako samostatné vědy

C. Výzkum v oblasti psychologie zdraví

Výsledky empirické studie, jež byla provedena na reprezentativním vzorku české populace (N = 1321), ukázaly, že **osobní pohoda** (well-being) je mj. determinována subjektivně hodnoceným zdravím, osobnostně založenými proměnnými (sebeuplatnění, lokalizace kontroly) a sociálně založenými proměnnými (vzdělání).

V rámci výzkumu **sociálně založených nerovností ve zdraví** byly zpracovány výsledky empirické studie zaměřené na postižení názoru reprezentativního vzorku „uživatelů“ zdravotní péče – potenciálních pacientů (N=1508) a reprezentativního vzorku poskytovatelů zdravotní péče – lékařů (N = 721) na výskyt nerovností ve zdraví v ČR. Předběžná analýza výsledků ukazuje, že laické osoby přisuzují výskyt nerovností zejména úplatkům a úplatkářství, zatímco zdravotníci pokládají za hlavní důvod nerovností nestejnou dostupnost lékařské péče.

Nové výzkumné téma v oblasti psychologie zdraví představuje v našem ústavu oblast výskytu **deprese** v současné české společnosti, zejména pak v adolescentní populaci.

Dále jsme sumarizovali výsledky několika empirických studií zabývajících se mechanismy **protektivního působení faktorů ochraňujících zdraví** (tzv. resilience). Z výsledků lze mimo jiné vyvodit, že například pohybová aktivita uplatňuje svůj vliv přímo, prostřednictvím snižování reaktivity kardiovaskulárního systému, zatímco vliv osobnostně založených salutoprotektivních charakteristik je nepřímý, prostřednictvím kognitivního hodnocení stresogenních situací.

K dalším výzkumným aktivitám v oblasti psychologie zdraví patří a) zpracování dat týkajících se **psychosociální zátěže** během simulované dlouhodobé kosmické mise u 3 mužů, kteří se zúčastnili 135 dní trvající simulace pobytu na orbitální stanici, b) analýza školních a celopopulačních studií z hlediska **prevalence a rizikových faktorů užívání konopných drog** (např. zkušenost s konopím udává 10,9% dospělé populace), c) výzkum **životního stylu učitelek základních škol**, d) výzkum **psychosociálních a salutoprotektivních faktorů zdraví podnikatelů** ve spolupráci s Technische Universität Dresden, e) zahájení pětiletého výzkumného projektu **evaluace primárně preventivního komunitního programu** realizovaného na území Prahy 6 ve spolupráci s občanským sdružením Prev-Centrum.

D. Výzkum v oblasti metodologie

Zaměřili jsme se na rozvoj nových **psychosémantických metod**, které je možné využít ve výzkumu i diagnostice. Soustředili jsme se především na původní českou metodu "Test sémantického výběru", se kterou již bylo provedeno několik výzkumů v minulosti, a pokračovali jsme v dalším rozvíjení jejího potenciálu. Pozornost jsme věnovali též novým formám administrace metod stávajících (**počítačová a/nebo počítačová adaptivní forma administrace výzkumných procedur**). Nadále rozvíjíme **teorii kvalitativního i kvantitativního výzkumu**. V rovině implementace konkrétních přístupů se pak pokoušíme propojovat obě perspektivy (např. v oblasti **sémiotických přístupů v psychologii**). **Narativní přístup** k výzkumu byl též ověřován v empirických studiích, kde se mj. ukazuje, že koncept žánru životního příběhu je komplexním a kontextuálně zakotveným nástrojem porozumění jedinci.

E. Vydávání časopisů:

PsÚ vydává časopis *Československá psychologie*, jehož impact faktor v roce 2003 dosáhl hodnoty **0,232**, což je vzhledem k omezenému počtu čtenářů (vychází jen v češtině a slovenštině) vysoký index.

PsÚ se podílí na vydávání časopisu *Adiktologie*, jehož úroveň odborníky ceněna. Časopis vychází v češtině, navíc jedenkrát ročně vychází supplementum v anglické mutaci.

F. Činnost knihovny

Pro zajištění přístupu k odborným informacím se využívaly katalogy knihovny a další informační zdroje jako CASLIN-Souborný katalog ČR, elektronické informační zdroje přístupné prostřednictvím knihovny AV a Národní knihovny ČR. V současné době připravuje knihovna data na konverzi do systému ALEPH.

b) výčet několika nejdůležitějších výsledků vědecké činnosti a jejich aplikací;

Monografie v ČR

Sedláková, M.: *Vybrané kapitoly z kognitivní psychologie: Mentální reprezentace a mentální modely*. Praha: Grada, (2004).

Urbánek, T.: *Psychosémantika. Psychosémantický přístup ve výzkumu a diagnostice. Psychologický ústav AV ČR a Nakladatelství Pavel Křepela, Brno, (2003). (vyšlo v roce 2004 s vrocením 2003)*

Hřebíčková, M.: *NEO osobnostní inventář podle NEO-PI-R P.T. Costy a R.R. McCrae*. Praha, Testcentrum, (2004).

Kapitola v knize v zahraničí

Macek, P., Marková I.: *Trust and distrust in old and new democracies*. In: I. Marková (Ed.), *Trust and Democratic Transition in Post-Communist Europe*. Oxford, Oxford University Press, 173-194, (2004).

Čermák, I. .: *Genres“ of Life –Stories*. In: D. Robinson, Ch. Horrocks, N. Kelly, B. Roberts (eds), *Narrative, Memory and Identity. Theoretical and methodological Issues*. Huddersfield: University of Huddersfield Press, 211-221, (2004).

Články v recenzovaných zahraničních časopisech

McCrae, R.R., Costa, P.T., Martin, T.A, Oryol, V.E., Rukavishnikov, A.A., Senin, I.G., **Hřebíčková, M., Urbánek, T.:** *Consensual validation of personality traits across cultures*. *Journal of Research in Personality*, 38, 2, 179-201, (2004).

- Říčan, P.:** *Spirituality - the story of a concept in the psychology of religion. Archiv für Religionspsychologie, 26, 135-156, (2004).*
- McCrae, R.R., Costa, P.T., Hřebíčková, M., Urbánek, T., Martin, T.A., Oryol, V.E., Rukavishnikov, A.A., Senin, I.G.:** *Age differences in personality traits across cultures: Self-report and observer perspectives. European Journal of Personality, 18, 2, 143-157, (2004).*
- Hrdlicka, M., Komarek, V., Propper, L., Kulisek, R., Zumrova, A., Faladova, L., Havlovicova, M., Sedlacek, Z., Blatný, M., Urbanek, T.:** *Not EEG abnormalities but epilepsy is associated with autistic regression and mental functioning in childhood autism. European Journal of Child and Adolescent Psychiatry, 13, 209-213, (2004).*
- Hřebíčková, M.:** *Biological and social determinants of personality: "Nature vs. nurture" in the five-factor model of personality. Human Affairs, 45-56, (2004).*
- Bond, M. H., Leung, K., Au, A., Tong, K-K., de Carrasquel, S. H., Murakami, F., Yamuguchi, S., Bierbauer, G., Singelis, T. M., Broer, M., Boen, F., Lambert, S. M., Ferreira, M. C., Noels, K., Zhang, J., Chen, L., Solcova, I., Stetovska, I., Niit, T., Hurme, H. et al.:** *Culture-level dimensions of social axioms and their correlates across 41 cultures. Journal of Cross-Culture Psychology, 35, 548-570, (2004).*
- Šíkl, R. & Šimeček, M.:** *Oblique effect in a third dimension. Perception, 33, 95, (2004).*
- Šolcová, I.:** *Psychosocial and psychophysiological strain in extended spaceflight simulation. Studia psychologica, 45, 3, 179-186, (2004).*

Články v recenzovaných časopisech v ČR

- Blatný, M., Urbánek, T.:** *Stabilita a změny osobnosti v adolescenci: analýza na úrovni osobnostních typů. Československá psychologie, 48, 4, 289-297, (2004).*
- Čermák, I.:** *Narativní myšlení a skutečnost. Československá psychologie, 1, 17-26, (2004).*
- Říčan, P., Janošová, P.:** *Spiritualita českých vysokoškoláků – faktorově analytická sonda. Československá psychologie, 48, 2, 97-106, (2004).*
- Lukavský, J.:** *Afektivní hodnocení testových slov jako rozšíření asociačního experimentu. Československá psychologie, 48 (3), 203-214, (2004).*
- Špok, D.:** *Současná pojetí vztahu mezi pozorností a vědomím. Československá psychologie 48(1), 38-51, (2004)..*
- Miovský, M., Miovská, M., Trapková, B.:** *Projekt evaluace primárně-preventivního komunitního programu. Adiktologie, 4, 3, 236-256, (2004).*

Úplný seznam publikací za rok 2004 je k dispozici u ředitele ústavu.

c) nejvýznamnější popularizační aktivity pracoviště;

- Několik vystoupení v České televizi:** a) pořad „Dobré ráno“ - Psychologie vyjednávání v emočně vypjatých situacích, Konzumní chování v předvánočním čase atd.(dr. D.Heller) b) pořad „Dobré ráno“ -13.12.– rozhovor k výzkumnému projektu „Rizikové faktory školního, sociálního a zdravotního vývoje mládeže“ (Program podpory cíleného výzkumu a vývoje, Akademie věd ČR, reg. č.S7025354, doc.dr. Blatný, CSc. c) Vystoupení v besedě na ČT 1 k problému působení mobilních telefonů na psychiku a mezilidské vztahy, 5. 3. (prof. Říčan) d) Česká televize,13.12.- Případy extrémního násilí mezi dětmi a jejich medializace (prof. Říčan).
- Veřejné slyšení Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice, Senát PČR, 27. 5:** Úvodní referát „Působení mediálního násilí na děti a mládež“ (prof. Říčan).
- Publikace.** a) Kebza, V., Šolcová, I.: *Komunikace a stres. Praha, SZÚ 2004.*

b) Miovský, M.: Scientologové v primární prevenci: špatný vtip nebo zlý sen? Psychologie dnes, 10, 2004, 10, 6-7.

c) Miovský, M.: Drogy nelze vymýtit. Psychologie dnes, 10, 2004, 4, 33-34.

d) domácí a zahraniční ocenění zaměstnanců pracoviště (řády, medaile, ceny, čestné doktoráty apod.);

1. Národní psychiatrická cena profesora Vladimíra Vondráčka za nejlepší práci na téma „Psychické reakce na stres“ v kategorii věda a výzkum. (PhDr. I. Šolcové za rukopis knihy „Některé psychofyziologické souvislosti resilience“)
2. Prémie Otto Wichterleho pro vynikající mladé vědecké pracovníky Akademie věd České republiky (Doc. PhDr. M. Blatný, CSc.)

e) další specifické informace o pracovišti, změnách v jeho struktuře a vědecké orientaci, o výsledcích atestací a o překážkách a problémech v činnosti pracoviště atd.

- v roce 2004 proběhlo hodnocení výzkumné činnosti Psychologického ústavu za období 1999- 2003 a návrh výzkumného záměru na léta 2005-2010. Ústav byl hodnocen v kategorii 1A.
- v tomto roce bylo atestováno či reatestováno 10 pracovníků
- jeden pracovník získal profesuru (prof. PhDr. Pavel Říčan, CSc.).

2. Vědecká a pedagogická spolupráce pracoviště s vysokými školami

Jmenovité zhodnocení všech významných domácích spoluprací pracoviště s vysokými školami:

a) nejvýznamnější vědecké výsledky pracoviště vzniklé ve spolupráci s vysokými školami (kromě výsledků uvedených v bodě 2 b);

1. Předpoklady životní spokojenosti současné adolescentní mládeže: osobnost, hodnoty a společenské perspektivy, grant GA ČR, 406/02/1040 (ve spolupráci s katedrou psychologie FF MU v Brně, řešitel dr. Blížkovská, spoluřešitel doc. Blatný z PsÚ AV ČR)
Publikace:

Blatný, M., Jelínek, M., Blížkovská, J., Klimusová, H. (2004). Personality correlates of self-esteem and life satisfaction. *Studia Psychologica*, 46, 2, 97–104.

2. Vliv psychosociálních faktorů a settingu na akutní a dlouhodobý efekt užívání kanabis z hlediska psychiatrických, psychologických a sociálních rizik, grant GA ČR, 406/02/1449A, (ve spolupráci s katedrou psychologie FF UP v Olomouci, řešitel: M. Miovský z PsÚ AV ČR).

Publikace:

Mioviský, M., Šťastná, L., Řehan, V. (2004). Indikátory rizikového chování v kontextu užívání konopných drog. *Psychiatrie*, 8, 3, 200-205.

Mioviský, M., Mioviská, L., Mravčík, V. (2004). Aktuální přehled stavu užívání nelegálních drog v České republice. *Časopis lékařů českých*, 143, 11, 723-730.

Mioviský, M., Gajdošíková, H. (2004). The Prison System in the Czech Republic: Analysis of the Current State of Illicit Drug Use and Preventive/ Treatment Measures. *Journal of Drug Policy*. V tisku.

Mioviský, M., Šťastná, L. (2004). Paměťové funkce u dlouhodobých uživatelů konopných drog. *Adiktologie*. V tisku.

b) nejvýznamnější výsledky činnosti výzkumných center a dalších společných pracovišť ústavu AV s vysokými školami;

Žádné společné pracoviště ústavu s vysokou školou nebylo zatím založeno.

c) spolupráce s vysokými školami na uskutečňování doktorských studijních programů (DSP) a magisterského a bakalářského studia.

1. PsÚ realizuje *PhD. programy* pro obor *sociální psychologie* (ve spolupráci s katedrou FSS MU v Brně) a pro obor *obecná psychologie* (ve spolupráci s Psychologickým ústavem FF MU v Brně), které byly akreditovány v roce 2003.

2. Celkem je na našem ústavu vzděláváno 15 doktorandů (6 žen, 9 mužů). Šest z nich má na pracovišti částečný úvazek.

Doktorandka *Veronika Polišenská* byla oceněna za nejlepší příspěvek (ústní sdělení) v kategorii mladých vědeckých pracovníků na mezinárodní konferenci v Krakově.

3. Dr. Miovský, pracovník PsÚ, se výrazně podílel na přípravě akreditace bakalářského oboru Adiktologie na 1. LF UK – ta byla v r. 2004 udělena (z našeho hlediska jde jen o spolupráci, nikoli o akreditaci ústavu v daném oboru).

3. Spolupráce pracoviště s dalšími institucemi a s podnikatelskou sférou

a) společné projekty výzkumu a vývoje podpořené z veřejných prostředků:

Společné projekty nemáme, jeden pracovník ústavu (M. Miovský) však participuje na následujících projektech jako vedoucí výzkumu:

1. *Evaluace protidrogové politiky realizované ve Středočeském kraji*"

poskytovatel: Středočeský kraj, nositel: NTI Liberec. (2003-dosud)

Byly publikovány výsledky analýzy koordinace protidrogové politiky v časopise Adiktologie. Dokončeny byly dvě zpravy z výzkumu: "Analýza potřeb klientů nízkoprahových zařízení ve Středočeském kraji" a "Analýza institucionálního kontextu poskytování služeb v oblasti prevence a léčby užívání návykových látek ve Středočeském kraji." Zahájeno bylo pilotní ověření standardů kvality.

2. *Analýza potřeb klientů nízkoprahových služeb z řad členů etnických*

minorit. Zadavatel: Magistrát hl. m. Prahy.

Projekt se realizoval ve druhé polovině roku 2004. Výsledky budou publikovány v časopisech a v závěrečné zprávě. Na jejich základě bude Magistrát připravovat strategii poskytování služeb těmto cílovým skupinám.

b) výsledky výzkumu a vývoje pro ekonomickou sféru (případně dosažené ve spolupráci s touto sférou) na základě hospodářských smluv: uveďte celkový počet a jmenovitě ty, které pracoviště považuje za nejvýznamnější; vybraný nejvýznamnější výsledek popište krátkou anotací a specifikujte míru jeho využití;

Čermák, I., Kohoutek, T. (Eds.): Odpověď Charity na povodně 2002: přiměřenost a účinnost poskytované psychosociální pomoci. Výzkumná zpráva: Psychologický ústav AV ČR. Brno. 2004, 234stran.

Zpráva shrnuje výsledky výzkumu efektivity pomoci poskytované obětem povodní, které zasáhly značnou část ČR v roce 2002. Výzkum byl zaměřen zejména na kritické momenty v poskytování pomoci z perspektivy pomáhajících a na prožívání povodňových událostí včetně poskytované pomoci z perspektivy obětí. Pozornost je věnována i obrazu jednoho z poskytovatelů pomoci a zadavatele projektu – České katolické charity – v tištěných médiích. Praktickými konsekvencemi je řada konkrétních doporučení vyplývajících z výzkumu. Projekt byl realizován ve spolupráci s Českou katolickou charitou za finančního přispění Německé katolické charity (DCV).

c) nové firmy, které vznikly na základě výsledků činnosti ústavu v oblasti aplikovaného výzkumu;

nevznikly žádné firmy

d) odborné expertizy zpracované v písemné formě pro státní orgány a instituce: uveďte jejich celkový počet a jmenovitě ty, které považujete za nejvýznamnější.

MŠMT - vyjádření v rámci připomínkového řízení k materiálům (D.Heller, I. Čermák)

-práce na materiálu Standardy kvality primární prevence užívání návykových látek (M. Miovský);

Úřad vlády - Minimální evaluační set pro poskytovatele drogových služeb, zkušební ověření nástrojů pro hodnocení kvality a efektivity léčby. (M. Miovský).

Magistrát hl. m. Prahy- dva odborné posudky (M. Miovský).

4. Mezinárodní vědecká spolupráce pracoviště

Informace o významných mezinárodních vědeckých spolupracích pracoviště:

a) přehled mezinárodních projektů, které pracoviště řeší v rámci mezinárodních vědeckých programů, např. v rámci ESF, NATO, EU, SRP, UNESCO a dalších (uveďte název zastřešující organizace, název programu a počet projektů; neuvádějte běžné granty řešené na základě dvoustranných meziakademických dohod, jako je CRNS, CNR, DFG aj.);

1. *Participace v programu ESF* (Program European Science Foundation v sekci Humanities and Social Sciences) s názvem „The European Social Cognition Network“ (ESCON). Českým zástupcem ve Steering Committee je pracovník našeho ústavu prof. PhDr. Macek, CSc.

2. *Průběžná spolupráce s EMCDDA* (Evropské středisko zajišťující propojení výzkumníků, kteří rozpracovávají kvalitativní přístupy ve výzkumu drogových závislostí, program QED (dr. M. Miovský zde pracuje jako korespondent pro oblast kvalitativních metod v drogovém výzkumu za ČR a koordinátor národního týmu na projektu mapování výzkumných aktivit v ČR)

b) nejvýznamnější vědecké výsledky dosažené v rámci mezinárodní spolupráce;

1. *Rizikové faktory školního, sociálního a zdravotního vývoje mládeže* (Program podpory cíleného výzkumu a vývoje, Akademie věd ČR, reg. č.S7025354) - česká část mezinárodního projektu SAHA (Social and Health Assessment), který koordinuje Yale Child Study Center. Cílem projektu je identifikovat rizikové a protektivní faktory školního, sociálního a zdravotního vývoje mládeže. Výzkum byl proveden na reprezentativním národním souboru mladistvých z městských oblastí ve třech věkových kohortách (12, 14 a 16 let, N= 4.980). Kromě rizikového chování jsme sledovali široké spektrum psychosociálních faktorů, které mohou s rizikovým chováním souviset. Data budou využita v mezinárodní srovnávací studii, do níž se dosud zapojily tyto země: USA, Belgie, Rusko, Německo, Surinam a Korea. Garant: Doc.dr. Blatný, CSc.

2. *Úspěšné podnikání v Německu, Polsku a České republice*. Společný projekt AV ČR – DAAD SRN (D27-CZ33/04-05). Na projektu participuje za německou stranu Technische Universität Dresden, za českou stranu se kromě PsÚ účastní ještě Vysoká škola ekonomická. Projekt je schválen jako dvouletý (2004 – 2005). Garant: dr. I. Šolcová.

Publikace:

Šolcová I., Kebza, V. : Health protective factors and health protective behaviours of Czech entrepreneurs: comparison to a population sample. *Studia Psychologica* (v tisku)

3. Collections of historical psychological devices in Czech universities. (Vobořil, D., Květon, P.), zvaná přednáška-SIC symposium, Dartmouth College, USA, 24. - 27.6.04

c) akce s mezinárodní účastí, které pracoviště organizovalo nebo v nich vystupovalo jako spoluorganizátor

1. Sociální procesy a osobnost (7. ročník, Stará Lesná, 22. 9. – 24. 9. 2004, (80 účastníků, z toho 30 zahraničních).

2. Mezinárodní pracovní konference „Prague Civility“ 8.-10. června 2004, (24 účastníků, z toho 12 zahraničních). Informace o akci na web stránce http://www-rohan.sdsu.edu/~martina/PRAG_CIVIL_REPORT.htm

3. Konference Učitelé a zdraví: Brno, 16. – 17. září 2004, 6. ročník, (75 účastníků, z toho 15 zahraničních).

d) výčet jmen nejvýznamnějších zahraničních vědců, kteří navštívili pracoviště AV ČR (přední badatelé v daném oboru, nositelé významných mezinárodních ocenění apod.).

prof. Pavel Machotka

prof. Wendy-Stainton Rogers

Dr. David Hiles

e) počet fungujících meziústavních dvoustranných dohod (tj. dohod, které plně financuje pracoviště a které nesouvisí s mezinárodní spoluprací v rámci dvoustranných meziakademických dohod).

Czech SAHA project (SAHA – Social and Health Assessment)

Výzkum je součástí International SAHA Project, jehož koordinátorem je Child Study Center Yalské univerzity (USA). Národní část projektu byla podpořena grantem č. S7025354 v rámci Programu podpory cíleného výzkumu a vývoje AV ČR. (doc. M. Blatný)

Příloha 1

1) Anotace nejvýznamnějších výstupů

Sedláková, M. (2004). Vybrané kapitoly z kognitivní psychologie: Mentální reprezentace a mentální modely. Praha: Grada.

Syntetizující monografie shrnuje výsledky dlouholetého výzkumu tématu mentálních reprezentací a mentálních modelů mysli. Náplní výzkumu byla klasifikace a analýza operací probíhajících v lidské mysli v průběhu poznávání, způsoby konstruování mentálních modelů a jejich využívání v každodenním životě. Poznatky o mentálním modelování mohou sloužit jako východisko pro zpracování některých psychologických témat, například ve vývojově orientované implicitní teorii, která bývá označována jako „Teorie mysli“, a ve folkové psychologii. „Teorie mysli“ je výkladem vývoje schopnosti porozumět nejen vlastnímu prožívání a chování, ale i prožívání a chování druhých lidí. Tzv. folková (laická či naivní) psychologie poskytuje vhled do konstruování mentálních modelů v každodenním životě. Přínosem knihy jsou rovněž praktické implikace použitelné například v moderním pojetí didaktiky. Monografie věnovaná jednomu z klíčových témat lidského poznávání představuje významný a v kontextu kognitivní psychologie v ČR zcela ojedinělý počin.

Sedláková, M. (2004). Selected chapters from cognitive psychology. Mental representations and mental models. Prague: Grada.

Synthesizing monograph sums up the results of long-time research in the field of mental representations and mental models of mind. The classification and analysis of mental operations in human mind during the process of acquiring the knowledge, the ways of constructing the mental models and their exploitation in everyday life formed the content of the research. The pieces of knowledge concerning the mental modelling can serve as the starting point for processing some psychological topics, e.g. in the developmental oriented implicit theory that is often called “theory of mind” in the folk psychology. “Theory of mind” represents the explanation of development the ability to understand not only own experience and behaviour but also the experience and behaviour of other people. The so-called folk (layman or naïve) psychology provides the insight into construing of mental models in everyday life. The practical implications usable e.g. in modern conception of didactics represent also the benefit of the book. The monograph devoted to one of the key topics of human cognition represents the significant and in the context of cognitive psychology in the Czech Republic quite unique achievement.

Urbánek, T. (2003): Psychosémantika. Psychosémantický přístup ve výzkumu a psychodiagnostice. Brno: Psychologický ústav AV ČR a Nakladatelství Pavel Křepela. (vyšlo v roce 2004 s vročením 2003)

Autor se v knize zabývá různými aspekty psychologie významu a možnostmi jejího využití v psychodiagnostice. Psychologie významu nebyla dosud konstituována jako obor a to navzdory skutečnosti, že se mnoho autorů explicitně nebo implicitně významem zabývalo od počátku existence psychologie. V posledních letech se množí úvahy o propojení psychologie a sémiotiky, což autorovi knihy jeví jako plausibilní východisko pro konstituování oboru psychologie významu. Autor dále interpretuje výsledky výzkumných studií, které prováděl s pomocí Testu sémantického výběru – české psychosémantické metody, která se dosud v tomto rozsahu výzkumně nepoužila.

Urbánek, T. (2003): Psychosemantics. Psychosemantic approach in research and in psychodiagnostics. Brno: Institute of Psychology of the Academy of Sciences of the Czech Republic and Pavel Křepela Publishing. (published in 2004 with assignation 2003)

The author deals with different aspects of psychology of meaning and possibilities of its exploitation in the psychodiagnostics in his book. Psychology of meaning has not been so far established as a field, thus in spite of the fact that many authors were dealing with the meaning in explicit or implicit way since the beginning of the existence of psychology. In the last years, the considerations about interconnecting psychology and semiotics are increasing, what the author of the book considers to be the plausible starting point for the establishing the psychology of meaning as a field. The author further interprets the results of research studies conducted by him with the help of the Test of semantic selection – the Czech psychosemantic method that has not been used in the research in this extent yet.

Příloha 2

2) seznam knižních publikací vydaných na pracovišti - uveďte včetně počtu stran a ISBN (pokud bylo publikaci přiděleno).

Sedláková, M. : Vybrané kapitoly z kognitivní psychologie: Mentální reprezentace a mentální modely. Praha: Grada, (2004), 252 stran, ISBN 80-247-0375-0.

Urbánek, T.: Psychosémantika. Psychosémantický přístup ve výzkumu a psychodiagnostice. Brno: Psychologický ústav AV ČR a Nakladatelství Pavel Křepela, (2003), 361 stran, ISBN 80-86669-03-3. *(vyšlo v roce 2004 s vrocením 2003)*

Miovský, M., Čermák, I., Řehan, V. (eds.): Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku III. Sborník z konference. Olomouc: Univerzita Palackého (2004), 251 stran, ISBN 80-244-0909-7.

Říčan, P.: Cesta životem. Praha: Portál (2. vyd.), (2004), 390, stran, ISBN: 80-7178-829-5

Zpráva byla projednána a schválena na zasedání Vědecké rady PsÚ AV ČR dne 4.1. 2005.

Brno, 7.1. 2005

Doc. PhDr. Ivo Čermák, CSc.
ředitel PsÚ AV ČR